

A TENGERPART

NAPILAP.

FIUME, vasárnap 1910. május 1

99 szám

VII. évfolyam.

Szerkesztőség és kiadóhivatal (telefonszám 229.)
Vicolo dell' Ospedale, Wurzer ház I. emelet.

Nyomda telefonszáma (sürgős esetekben) 932.

Felelős szerkesztő:

MURAI JENŐ.

Előfizetési ár:
Egész évre . . . 24 kor. | Negyedévre . . . 6 kor.
Félévre . . . 12 kor. | Egy órára . . . 2 kor.
Egyes szám ára 6 fillér.
Hivatalos hirdetések 6 hasáboz petit sorja 40 fillér.

Munkásjóléti intézmények.

A XIX. század első felében sokat foglalkoztatta gazdasági iróinkat a robot és a dézsma eltörlésének kérdése. Ebben keresték a gazdasági föllendülésnek egyik hatásos eszközt. Ez a gazdasági meggyőződés kétségtelenül hozzájárult a 48-iki humánus szellemű törvények lelkes megalkotásához, habár voltak egyes földesuraink, így a jólelkűségéről híres Bezerédj család, akik már előbb is merő humanizmusból felszabadiították jobbágyaikat.

Jelenleg a nagyobb szabású iparvállalatokat a munkásjóléti intézmények kérdése foglalkoztatja. Általánosan felismerték annak szükségét, hogy a munkásokat jó lakással kell ellátni, hol családjá körében a munka fájdalmaitól felüdülve állhasson ismét munkába. Ha a zsúfolt lakás szennyből a kocsmába menekül a munkás pihenő idejére, ez a munkának is ártalmára van.

Hasonlóképp a munka eredményét fokozza az, ha a műhely világos és tágas, levegője friss és tiszta és általában olyan a berendezése hogy a benne való tartózkodást kellemessé tegye.

Hogy a vasárnapi pihenés a munkát eredményesebbé teszi, az már évtizedek előtt átment a köztudatba. Ujabb tapasztalatok és kutatások azt is megállapították, hogy a túl hosszú munkaidő ártalmára van a munka eredményének, nem is szólva arról, hogy megrövidíti a munkabíró életkort.

„A Tengerpart“ tárcája.

Ó- és ujjvilág.

Épen egy esztendeje, hogy egy kivándorlási hajón Amerikába utaztam. Az első és második osztály nem nyújtott semmi érdekeset. A megszokott nemzetközi társaság helyezkedett el a kabinokban, ögyelgett társalgott a fedélzeten, avagy különféle társasjátékokkal igyekezett az unalomtól megszabadulni.

Annál érdekesebb volt a fedélköz. Ez az a hely ahol a 3-ik osztályú utasokat összezúfolják. Itt nincsenek kabinok. Az utasok a fedélzet alatt közös hálóban laknak, feljebb a nők, lejjebb mintegy két méternyi mélységben a hajó gyomrában a férfiak. Sötét, levegőtlen helyek ezek, melyekben a friss levegőhöz szokott ember, még tengeri utazás nélkül is tengeri betegséget kapna.

Csak természetes, hogy akiben csak jártnyi erő is van, az a nap legnagyobb részét a fedélzeten tölti. És az a népkeverék, mely itt az ember szeme elé tárul, a babyloni nyelvzavart idézi emléktünkbe. Legtöbb köztük a magyar, olasz, orosz és orosz-zsidó. És e népkonglomerátumban észleltem első ízben az amerikai levegő átalakító hatását. Oly elemek melyek egymást hibából is alig ismerték, de en-

Napjainkban egyes nagyobb gyárosok néhány heti szünidőt is adnak munkásaiknak. Különösen nagy súlyt helyeznek nagy városokban arra, hogy az iparostanulóknak legyen részük nyári szünidőben, amikor néhány héten át a szabadban sátoroznak és megerősödvé, felfrissülve térnek vissza városi műhelybe.

Egyes nagyobb vállalatok gondoskodnak a munkásaik jobb és olcsóbb élelmezéséről. Vannak oly külföldi iparvállalatok is, amelyek a fiatal munkások — férfiak és nők — testi neveléséről gondoskodnak, sporttelepeket rendeznek be számukra, tornára tanítják őket, a fiatal munkásnők részére pedig főző, varró és általában háztartási iskolát tartanak fenn. Némely nagyobb vállalat gondoskodik munkásai szellemi életének, leki világának nemesítéséről: klubhelyiségeket rendeznek be számukra, könyvtárral, olvasótermekkel, műkedvelő előadással, hangversenyyel táncmulatsággal stb. Az ily vállalatok nagy súlyt szoktak szoktak helyezni munkásaik gyermekeinek egészséges testi-lelki nevelésére is, ami az egész családot elégedettebbé teszi, boldogulását is elősegíti. A munkáscsaládok lelki nyugalmának előmozdítására szolgál a keresetképtelenség napjairól való gondoskodás: aggkori ellátás, rokkantsági járadék, özvegyi biztosítás stb.

Kétségtelen, hogy ezek a humánus intézkedések tetemes befektetést okoznak a vállalatnak és annak folyó költségét is növelik. Hogy e költségtöbblet megtérül-e a munka

nek dacára hazájukban csak idegenkedéssel vagy gyűlölettel gondoltak egymásra, mint például a magyar és az orosz, a hajó ingatag alapján, — egymás nyelvét nem is értve — megértették e egymást a közös nyomorúságban és csakhamar összebarátkoztak.

Faragatlan alakú, vállas, keményfejú orosz parasztok és lerongyolódott horpadt mellű orosz zsidók, kik eddig halálosan gyűlöltek egymást, most együtt énekeltek a hazájukban tiltott szabadságdalokat. Megmámorosította és egybeforrasztotta őket a közeledő szabadország légáramlata.

Csakhamar egy másik jel is bizonyítja az új világ rész közelgését. Mindinkább élenkebb lesz a tenger. Mig eddig napokig nem láttunk egyebet, mint vizet és tengert, most mindstürbben jelentkeznek a hajók; a sok tengerjáró nemzet tarka zászlait vidáman lebegtetni a friss tengeri szél. Amerre a szem lát, mindenütt kisebb-nagyobb hajók, a könnyű halászbárkától az óriási 30—40.000 léerejű oceánjáró szezély és áruszállító gőzösökig hasitanak összefolyó barázdákat a tenger sima felületén.

Végül megpillantjuk a világitó fáklyát az órrási szabadságszobor kezében. A csodaművet egy szabadságszerető nemzet ajándékozta egy másiknak, a francia az amerikaiak. Csakhamar feltűnnek előttünk Newyork „felhőkarcolói“

produktivitásánál, az még további kutatásokra szorul.

A hol ezek az intézmények huzamosabb ideje megvannak, a tulajdonosok és a vállalat vezetői elismeréssel nyilatkoznak arról, hogy ezek révén törekvőbb és különb munkásokhoz jutván, a rájuk fordított költség meglátszik a munka eredményén. Az is bizonyos, hogyha a munkások erőteljes nevelés után állnak munkába és egészségük okos kimelésével dolgoznak, hosszabb ideig maradnak produktív tagjai a társadalomnak. Az ily intézmények tehát a nemzet jólétét gyarapítják. Ha a munkásjóléti intézmények az egyes üzemek szempontjából is jövedelmezőknek bizonyulnak, az hathatóssabb rugója lesz gyors terjedésüknek, mint a humanis szellem, mely eddigelé oly szép alkotásokban nyilvánult meg, de nem lett általánossá, mint ahogy a Bezerédjék sem voltak mindennaposak.

Ámde ezek az országok, ahol a munkásjóléti intézmények otthonosabbak, azok ma tényleg sokkal magasabb fokán állanak az ipari termelésnek, mint azok az országok, ahol a munkások életviszonyai mostohábbak. Bizonyos az, hogy a munkásokról való jobb gondoskodás a tőke és a munka összes eredményét tetemesen fokozza. Hogy azután ebből az összeredményből mennyi jusson a tőkére, mennyi a munkára, az előlotti vitát könnyebb ott általános megelégedésre eldönteni, ahol ez az eredmény nagyobb, a kereset bőségesebb.

végtelen hosszú hidjai, beláthatatlan hosszúságu utcái, amelyek ez első nagy benyomást adják az idegennek a „szertelenségek hazája“-ról.

Ha Amerikáról beszélünk, többnyire az Egyesült Államokat értjük alatta. De ez egymagában is egy egész világrész. Terjedelme 3,700.00 négyzet angolmértföld, lakosságának száma 180 millió. Annyi mezőgazdasági terméket produkál, hogy feleslegével egész Európát bőven eltartathatná. És miután az iparnak alig van olyan ága, melyben Amerika a vén Európát túl nem haladná, ennél fogva Európából csak kevés cikket visznek ki Amerikába, ellenben nagyon sokat szállítanak onnan Európába.

Tudjuk azt is, hogy a legélelmesebben szerkesztett gépeket, korszakalkotó találmányokat, tudományos felfedezéseket az újabb időben nagyrészt Amerikának köszönhetjük. Egyben nagyrészt Amerikának köszönhetjük Európával Amerika olyan szerepet játszik Európa mellett, mint a nagytehetségű fiatal tanítvány a kortól elmaradt, elaggott tanítója mellett. A fiatal becs- és pénzvágó tanítvány egészséges szervezete nem veszi be azokat a kórságokat, melyek az öreg mestert lenyűgözik és hanyatlóban levő erejét szipolyozzák.

Az ujjvilágban nincsenek társadalmi, felekezeti előítéletek, nincs osztálygöng, nincs sem-

A nemzetek egymásközi versenyében mindenestre az lesz a nyertes, amelyiknek a munkája produktívabb és serdülő nemzedéke munkára alkalmasabb.

Sz. M.

Viharos rappresentanza ülés.

Unalmasnak ígérkezett a rappresentanza tegnapi ülése. A napirenden bizottsági tagválasztások, más egyéb adminisztratív ügyek szerepeltek. Minden előjel arra mutatott, hogy az ülés monoton szürkeségben, megcsappant érdeklődés mellett fog lefolyni. Annak sem tulajdonítottak nagy jelentőséget, hogy már az ülés megnyitásakor nagyszámu bizottsági tag jelent meg, hiszen még közvetlenül a községi választások után vagyunk s az új representanték még tetszelegni akarnak a mandátum által nyújtott örömeiben. Talán csak a szokatlanul megtelt karzat ejthette gondolkodóba a jelenlévőket, hogy az ülésen valami különös, az ülésteremben eddig ismeretlen eredmény fog történni. S csakugyan az elnöki előterjesztés után teljes erővel kitört a vihar. Az izgalmas jelenetek sűrű egymásutánban ismétlődtek meg, úgy hogy az elnök podeszta csengőtyűje csaknem mindig belesivított az általános zsvajba. Az alközségi képviselők gondoskodtak ugyanis arról, hogy a tegnapi ülés emlékezetes maradjon s tették ezt oly elszántsággal, oly kiméletlen hanggal, hogy a podeszta kétszer is szömevonással volt kénytelen fenyegetőzni. Az alközség ugyanis eleinte a szervizi publici működését kritizálták, majd azt követelték, hogy több bizottságban ők is képviselve legyenek. A többiek eleinte mulattak Puss és társai erőlködéseiben, majd később ingerülten állapították meg, hogy az alközségek a rappresentanza hagyományos, nyugodt, konziliáns tárgyalási hangját akarják megsemmisíteni, hogy ennek helyébe a botrányokat ültessék. A végéig felizgatott ülésterem forró villamossággal telt levegőjében csak egyetlen ember őrizte meg önuralmát és nyugodtságát s ez Vio Ferenc dr. podeszta volt, aki bámulatos energiáival minden idegét megfőkezdve igyekezett a felzabadt indulatoknak gátat vetni. Nyugodt, természetes hangon vezette a tárgyalást tovább, néhány udvarias s mégis rendreintő megjegyzéssel, ami az embert az embertől elválasztaná, vagy egymás fölé helyezné; itt a feketebőrű ember, ki csak néhány évtized előtt szabadult fel a rabszolgaságból, ép olyan honpolgár, mint az Angolországból származott udvarképes lord és az utcaseprő ép oly büszke az ő amerikai honpolgárságára, mint a nábob.

A cselédmizeriát nem ösmerik a yankeek földjén, noha nincs cselédörvény, sőt nincs cseléd sem, legalább oly értelemben nincs, mint Európában. Itt csak munkaadó és munkás van! Mindkettő egyenjogu szerződő fél a törvény előtt. Azaz, tulajdonképen szerződés sincs. Mert ha a munkás, vagy bármely más alkalmazott egy hónapra szerződik is el, jogában áll a munkát tústént elhagyni s viszont a munkaadó tústént elbocsáthatja munkását, ha egymással nincsenek megelévedve. És ennek dacára, sőt talán épen ezért, ritka esetben merül fel vizsály vagy nézeteltérés a két fél között. Ösmerek egy nagy kertészetet New-Rochelle közelében. Tulajdonosa Siebrecht, ki mint szegény kertészegény vándorolt ki Amerikába. Most hatemeletes palotája van Newyork legfényesebb utcáján, az 5-ik (Fift) Avenuen, melynek földszintjén árusítják mesés áron a pompás, nemesített virágokat, a new-rochellei műkertészet remekeit. Ez a kertészet állandóan 50—60 munkást foglalkoztat, valóságos népközegek. Volt köztük amerikai, angol, francia, né-

zésével lehűtötte az izgága alközségeket. Mondhatjuk, hogy az izgalmas ülésen nagyobb bajok nem történtek, az elsősorban Vio Ferenc dr. polgármester érdeme. Az ülésről azonban mindenki azzal a benyomással távozott, hogy ha a hagyományokat továbbra is megakarják őrizni, akkor az alközségekkel szemben valamire el kell magukat határozniok.

Az ülésről a következő tudósításunk számol be:

Az ülés megnyitása után Vio Ferenc dr. polgármester bejelenti, hogy a belügyminisztérium az 1910 évi április 5-én kelt rendeletével a rappresentanza március 8-iki ülésén az indemnitásnak június végéig való meghosszabbítása ügyében hozott határozatát jóváhagyta.

Azután közli, hogy Szatmármegye alispánja megleghangu táviratban köszöni meg a városnak az ököritői katasztrófa által sujtottak hátramaradtak felségítésére adományozott ezer koronát.

Bejelenti továbbá, hogy az Associazione Autonoma engedélyt kért a Teatro Comunale használatáért, hogy szombaton este Zanella Rikárd Fiume város volt képviselője elmondhassa parlamenti működésére vonatkozó beszámolóját. A podeszta megjegyzi, hogy az utólagos jóváhagyás reményében megadta az engedélyt. A rappresentanza jóváhagyja a podeszta intézkedését.

Végül bejelenti a polgármester, hogy sikerült az államvasutakkal a kikötői rendőrség szervezése ügyében megegyezésre jutni. (Nemrégén közöltük a megegyezés módzatait.) A szerk.)

Stupicich városatya megemlíti, hogy mintegy négy hónappal ezelőtt indítványt tett a kenyér árának egységes, hivatalos megállapítására, s panaszodik, hogy azóia ez ügyben semmi sem történt.

A podeszta válaszában kijelenti, hogy az ügy a jövő ülésen kerül tárgyalásra, de nem hiszi, hogy gyakorlati eredményt lehessen ezzel elérni.

Steinacker bejelenti, hogy még a múlt évben interpellációs indítványt terjesztett be a halotthamvasztás ügyében.

Ugyanis az esőviz, amely a temetőn áthatol inficiálhatja a vízvezeték vizét s e célból szükségesnek látja a halotthamvasztás elrendelését.

A podeszta azt válaszolja, hogy a városi tisztii főorvos most foglalkozik a kérdéssel.

Huber rappresentante kérde a polgármestert, hogy miért nem miséznek a drenovai

met, ir, orosz-zsidó, sőt egy magyar ember is, ki itthon — ujságíró volt és ott egész jól meg volt elégedve sorsával. A munkások egy csinos kétemeletes munkásházban laktak, ketten egy tiszta, rendesen bebutorozott, villanyvillágítással és vízvezetékkel ellátott szobában. Az élelmezésért, lakásért és takarításért havonta 20 dollárt fizettek. Az élelmezés kétféle husból és több mellékételből álló reggeliből és még ennél is gazdagabb vacsorából állott, míg délben a hideg husból, vajaskenyérből, sajtból és üveg kávéból álló ebédet a takarítónő a telepre vitte, hol a munkások dolgoztak.

A munkaidő tar: télen 8-tól esti 5-ig, nyáron 7-től esti 7-ig, mindenkor déli 1 órai pihenővel. A munkás, mielőtt dologba állna és mielőtt a dologból távoznék, az iroda előszobájába megy, hol megnyom egy az ő számával jelzett villamos gombot, — ez az egyetlen ellenőrzés, mert a felvigyázót, vagy pallért az amerikai munkás nem ismeri és nem is tartaná önértékeléssel összeférőnek. A „foreman“ elömmunkás, csak arra való, hogy a munkásokat munkába állítsa és kioktassa. A kioktatásra pedig azért van szükség, mert Amerikában nem sokat törődnek azzal, hogy mi volt a munkakereső előbbi foglalkozása. Amerikában nincs se cselédkönyv, se bizonyítvány, hanem azt nézik, hogy van-benne jószándék és képesség. Így lesz ott az ujságíróból kertész, a kertészből ujságíró, szenátor vagy polgármes-

templomban. A polgármester részletes felvilágosítást ad az ez ügyben tett intézkedésekről.

Pus városatya a Via Serpentina és Via Volosca elhanyagolt állapota miatt interpellál szenvedélyes hangon. Hozzáteszi, hogy a Ser-vici Pubblici hanyagságáról van szó.

Vio podeszta ezért a kijelentéseért a szónokot rendreutasítja, mire ez követeli magának a szólásjogot és közben öklével az asztalt csapkodja. Menjenek csak arra az orvosok — mondja — majd meglátják, hogy mennyire használ az utcai por tüdejünknek.

A podeszta megnyugtató választ ad Pusanak.

A via Solute világitása és az alközségek rendezése ügyében tett interpelláció után áttérnek a napirend tárgyalására.

A huszonkilenc új representante megválasztását igazolják, mire rövid vita után megválasztják a városi állandó bizottság tagjait, valamint a többi városi bizottságot is megalakítják.

Végül a városi tisztviselők fizetésrendezésének ügyét a pénzügyi bizottsághoz utasítják.

Ezzel az ülés véget ért.

UJDONSÁGOK.

— A kormányzó-helyettes utazása. Wickenburg István gróf kamarás kormányzó-helyettes holnap, vasárnap délután hivatalos ügyekben Budapestre utazik, ahol szerdái fog maradni. Távollétében Kankovszky Ferenc miniszteri tanácsos vezeti a kormányzóság ügyeit.

— A Fiumei Magyar Daloskör hangversenye. A Fiumei Magyar Daloskör második hangversenyt nem május 4-én, — amint azt közöltük — hanem május 7-én szombaton tartja meg. Ugyanis Sebeők Sára az Operaház tagja a repertoire-változás miatt kénytelen volt fellepését május 7-ére halasztani. A meghívókat a napokban küldi szét az egyesület.

BAUER GRÜNWALD A magyarok
GRAND HOTEL D'ITALIE OTTHONA

VELENCE

VELENCÉ-BEN

Elsőrendű szálló. - Lift. - Kifűző konyha.

ter. Érdekesnek tartom a felemlítésre, hogy az említett kertésznek jobbadán régi munkásai vannak; az öreg Nelson, elébb munkás, most foreman, 15 év óta szolgál, vagyis inkább dolgozik nála, mert Amerikában nem szolgál senki, hanem dolgozik. Olyanok, akik 6—7 esztendő óta dolgoznak a telepen, sokan vannak, pedig mint említém, mindennap kitelik a szolgálatuk.

A gazdaságokban hasonló a munkáviszonyok. Kiutaztomban kabinszomszédom volt egy — béres. Térden alól erő értékes fekete szőrbunda volt rajta, csak napstűtötte barna arca, kerges keze, nehézkes járása és beszéde árulta el, hogy munkásember. Cseppet sem volt elfogódva, midőn az elegáns urak és hölgyek közé a fehér asztal mellé letelepedett és velük együtt étkezett, hiszen a munkaadójaival is egy asztalnál szokott étkezni.

Végül, hogy a városi cselédekről is megemlékezzem, New-Yorkban s általában Amerikában csak a vagyonos osztály tart cselédet, mert egy szobalány bére az uri ellátáson kívül 25—50 dollár. A vízvezeték, gőzfűtés és egyéb kényelmek mellett a cseléd könnyen nélkülözhető. Ösmertem viszont nem egy házat, hol a cseléd 4—5 év óta szolgál, sőt ösmertem ilyen magyar családokat is, magyar cseléddel, — mi élénk bizonyosága az amerikai viszonyok átalakító erejének.

— **A kikötőből.** A kikötőbe részben a tegnapi részben pedig a mai napon a következő hajók érkeztek: „Plitvice” magyar gőzös Moulimből 57,507 zsák rizszel. „Troja” német gőzös Hamburgból 100 tonna parafával, 200 bál raphiával, 3000 zsák kávéval, 25 tonna tengeri fűvel és 50 tonna vegyes áruval.

Indult: „Ganges” angol gőzös Argesteriába útesen. „Kobe” osztrák gőzös Trieszbe útesen. „Jókai” magyar gőzös Rotterdamba 1700 tonna fával, 200 tonna liszttel és 50 tonna ásványvízzel. „Douro” angol gőzös Hullba 300 tonna cukorral, 200 tonna fával, 120 tonna cementtel és 40 tonna vegyes áruval. „Split” osztrák gőzös Metkovicba, 50 tonna liszttel, 60 tonna fával és 100 üres hordóval.

— **Elindult torpedóhajók.** A magyar-osztrák haditengerészet III. és IV. számú torpedóhajói, melyek — mint megirtuk — tegnap reggel érkeztek Fiuméba, ma reggel tovább folytatták útjukat.

— **Omni-bus hajószolgálat Fiume és Abbázia között.** A Magyar Horvát tengerhajózási társaság április hó 30. tól kezdve a fiumei-abbáziai omni-bus-szolgálatot a következő menetrenddel fogja fenntartani: Indulás Fiuméből d. e. 9.30 és 11.30 órákor; d. u. 1.30, 2.30, 3.30, 4.30, 5.30 és 6.30 órákor. Indulás Abbáziából d. e. 10.30 és d. u. 12.30, 2.30, 3.30, 4.30, 5.30, 6.30 és 7.30 órákor. Jegyek 20 fillér árban a hajón váltandók.

x **Színházi hírek.** A színházi iroda közli: Ma, szombaton harmadszor kerül színi-le Lehár páratlan sikerű operettjüdjonsága: „Luxemburg grófja”.

Holnap vasárnap délután egy igen mulatságos bohóság, az „Ördögűző huszártiszt”-et elevenítik fel, este pedig a legnépszerűbb magyar operettet, a „Jánosvitéz”-t adják a cimszerepben Haller Irmával, Iluskát Déry Rózi, a királyleányt Erneyi Aurélia játssza.

Hétfőn lesz a „Boccaccio” nagy operett kiváló gonddal előkészített reprize, míg kedden a „Régi jó idők” című kacagtató angol vígjáték újdonságának lesz a bemutatója dr. Patek Béla rendezésében az egész vígjátékegyüttes közreműködésével. A kitűnő darabnak, melyet rendkívüli sikerrel mutatott be a budapesti Magyar Színház, előnyére szolgál, hogy annyira „fehér” darab, aminő a modern vígjátékírodalomban szinte páratlan, úgy hogy minden családnak bátran elhozzhatja hozzá a serdülő gyermekeket is.

— **Kiss szerencsése nagy.** Miért a legnépszerűbb e három szó az egész országban? Vegyen egy sorsjegyet a Kiss bankházban, akkor meg fogja tudni! A Kiss bankház nagy előnyöket nyújt a közönségnek, eddig annyi milliót fizetett ki készpénzben t. vevőinek, hogy ma hazánk legnépszerűbb osztálysorsjegy főelárésító helye. Most is itt nyerték a 400.000 koronás főnyereményt! Ajánlatos tehát t. olvasóinknak, hogy tegyenek szerencse kísérletet és rendeljenek Kiss Károly és Társa bank részvénytársaságnál Budapesten, Kossuth-Lajos u. 13, sorsjegyet. Huzás már május hó 19-én.

— **A kivándorlók fosztogatója.** A rendőrség kivándorlási házi kirendeltsége észrevette, hogy egy ember tiltott szerencsejátékokra csábítja a kivándorlókat, akiket rendszerint alaposan kifosztott. A megkoppasztott emberek panasza folytán a rendőrség az ismeretlen a rendőrségre kísérte, ahol letartóztatták. A rendőrség megállapította, hogy az illető Musar József husz éves krapinai illetőségű büntetett előéletű egyén, akit büntetésének kitöltése után hazatoloncolnak.

— **Eltűnt hazulról.** Africs Helena csaláji napszamosasszony ma elmondotta a rendőrségen, hogy Elisio nevű tizenkilenc éves fia kedd óta nem volt otthon s azt hiszi, hogy fiával szerencsétlenség történt. A rendőrség keresi Africs Elisiot.

— **A friss tavaszi levegő hatása.** A tavasz közeledése nemcsak a természetet ébreszti fel téli álmából, hanem gyorsabb keringésbe hozza az emberek véréit is. Ezt a kellemes hatást érezte Abrahamovics Mária huszonhat éves sculesoi illetőségű leány is, a mikor a langyos esthajnali levegő és barátja csábításának nem tudott ellenállni. A bizalmas visszavonulásra azonban a türelmetlen szerel-

mespár nagyon rossz helyet választott ki, a mikor a Viale Deákon levő vasuti átjárónál a hid közelében ütött tanyát, hogy szabadon csokolózhassanak. Jött ugyanis a rendnek komor és szigorú őre, aki tekintet nélkül a tavasz és a természet ellenálthatatlan hatására bekísérte a fiatalokat. Megindult tehát a hivatalos eljárás ellenük, noha egyéb bűntük nincs minthogy fiataloknak érezték magukat.

— **A Magyar Kör közgyűlése** A Fiumei Magyar Kör csütörtökön, május 5-én délelőtt tizenegy órákor tartja meg ezidei rendes évi közgyűlését a De la Ville szállóban levő egyesületi helyiségében.

— **A kivándorlás új irányítása.** Az Amerika felé történő európai kivándorlás tudvalevőleg túlnyomórészt Észak-Amerikába irányul. A nagy ipari gócpontok és bányák itt vannak s itt keresi boldogulását a sok kivándorló munkáskéz. Ez a beözenlés azonban már nem tetszik a hatóságoknak; a sűrűn lakott északi részek helyett szeretnék a kivándorlókat a dél-nyugati részekben letelepíteni. Ezért most a hamburg-amerikai gőzhajótársaság személyszállító járatokat rendezett be New-Orleansba s ezzel eleget tett az Amerikában olyan sűrűn hangoztatott óhajtatásnak. Meg akarják ugyanis kísérteni a kivándorlásnak Amerika sűrű lakossága északi részétől a dél-nyugati részekre való elterelését. Az említett hajótársaság kijelentette, hogy erre a célra áldozni is hajlandó s a New-Orleansig szóló szállítási díjtételeket ugyanakkorakra szabta, mint az északi kikötőkbe szólókat. A Deutsche Levante-Linie Haidar-Pasat is felvette menetrendjébe s ezt a kikötőt ezután kéthetenként fogja érinteni. A haidar-pasai kikötő-vállalat kijelentette, hogy a maga részéről azoknak, akiknek címére áru érkezik, messzemenő engedményeket biztosít a kirakodásnál. Így egyelőre a Deutsche Levante-Linie hajóival érkező áruk után 20 napig nem fog fekbért követelni s a vasúthoz való szállításra megállapított díjtételeit felényire leszállítja.

— **A horvátok ünneplik Zrinyit és Frangepánt.** Az 1671. május 30-án Bécsújhelyen martirhalált halt Zrinyi Péter és Frangepán Ferenc keresztény nemzeti hősök emlékeztető a horvátok maguknak igyekeznek kisajátítani. A tengerparti horvátság, amely a Frangepánok ősi helyén él, a kegyelet ápolása mellett jól tenné, ha példát venne e hősök önzetlen hazaszeretétől és a magyarság elleni mindennapos kicsinyes gyűlölködése helyett testvéri szeretettel közelednék hozzáink. A Fiume szomszédságában levő Tersattón, Portorban és Bukkariban, ahol a Frangepánok történelmi nevezetességű várai és kastélyai állanak, a horvát polgárság május 30-ra az idén nagyszabású emlékünnepet szándékozik rendezni. Az évforduló alkalmából kegyeletes gyászistentisztelet tartanak és koszorút tesznek le a tersattói kegyhely templomának oltárára. Az ünnepség tartama alatt az üzletek zárva maradnak. A házakat ezen a napon horvát nemzeti színű zászlókkal fogják fellebogozni és a gyász kifejezésül fekete fátyolt kötnek a zászlókra. Bukkariban a „Szkлада” helyiségeiben gyászünnepe lesz, amelyen emlékbeszédben fogják méltatni a „horvát nemzeti martirok” emlékeztetőt.

— **Podrecca felolvasásai.** Megirtuk, hogy a fiumei szabadgondolkodók egyesületének meghívására Podrecca Guido a római „Asino” című folyóirat „Goliardo” álnév alatt szereplő tulajdonosa május 7, 9 és 10-én a Teatro Comunaleban három felolvasást tart. Szombaton május 7-én „a hit- és az erkölcs”-ről, hétfőn 9-én a „klerikalizmus”-ról, kedden 10-én pedig „a leplezett Lourdes”-ről tart felolvasást. A felolvasások este 8.30 órákor kezdődnek.

— **Megszökött hazulról.** Mattioni Italo biztosítási alkalmazott feljelentésére a rendőrség ma letartóztatta Pokorny Frigyes tizennégy éves budapesti tanuló, aki szüleinek lakásáról megszökött. A szökevény diákot hazatoloncolják.

Nemes Henr. bazárja Fiume V. fiumara 4. a legjobb és legolcsóbb bevásárlási forrás. Nagy választék mindennemű cipőkben harisnyák szalmakalapok fehérnemű utazási cikkek konhaeszközök, diszműtárgyakban stb. Gyermekkoszik. Játékkartya elarusítás.

— **Meglopott tengerész.** Bassi József fiumei illetőségű tengerész tegnap a San Vito egyik osztériájában három ismeretlen egyennel ült együtt. Beszédet közben egyik belenyúlt Bassi kabátjának belső zsebébe, ahonnan tengerész munkakönyvét, husz korona készpénzt és egy cattaroi hajójegyet vett ki. A három ismeretlen erre megszökött. Mikor a tengerész észrevette, hogy meglopták, a rendőrségre sietett. A rendőrség csakhamar letartóztatta a károsult feljelentésére Vukelics Lázár desznicei, Zelesan Károly muraszombati és Vladics Lukács sziszeki illetőségű csavargókat, akiknél a pénz kivételével a lopott tárgyakat megtalálták.

— **A Déli Vasut abbáziai ingatlanai.** Még mindig kétséges, vajon létrejön-e az a sokat emlegetett tranzakció a Déli Vasut abbáziai ingatlanai dolgában. Ujabbán az hallatszik, hogy a vasutnak már csak azért is kellemetlen volna, ha a konzorcium nem venné át az ingatlanokat, mert az opciós szerződés nem szól bánatpénzről arra ez esetre, ha meghiusulna az üzlet. Ellenben a Hálókosci-társaság tekintélyes összegű bánatpénzt biztosított magának arra az esetre, ha az egész vásár abbamarad illetve, ha az opció nem gyakorolják.

— **Az Est: a hírlapírás szenzációja.** Április 15-én Miklós Andor szerkesztésében Budapesten új napilap indult meg Az Est címmel. Dé után két órákor jelenik meg s az első teljes újság, mely még az nap este a magyar városokba viszi a főváros, az ország és a világ az napi híreit. Az Est a mindennap déltáni gyorsvonattal indul és minden más újságot megelőzve érkezik a magyar városokba. Az Est független politikai napilap, szabad és meg nem alkuvó a politika, a társaság, a színház, sport és közgazdaság legújabb híreivel; szókimondásban és radikális függetlenségben vele senki sem konkurálhat. Mottója ez: „Senki se lehet olyan nagy, vagy olyan gazdag, hogy Az Est ne mondja meg róla az igazságot, és senki sem lehet olyan kicsiny és szegény, hogy Az Est meg ne hallja a szavát”. Szerkesztősége a legelsőrangú. Munkatársai: Ignotus, Bródy Sándor, Molnár Ferenc, Pásztor Árpád, Kéry Pál, Adorján Andor, Gergely István, Kemény Simon, Szép Ernő és Salusinszky Imre helyettes szerkesztő; olyan gárda, melyet magyar lap alig mutathat fel. Sportrovát az országos hírű atléta: Gillemot Ferenc vezeti, s minden rovat élén a legkitűnőbb emberek állnak. Technikai kiállításban Az Est páratlan. Előfizetési árai: egész évre 16 korona, félévre nyolc korona, negyedévre négy korona és egy óra egy korona negyven fillér. Egyes szám ára négy fillér (két krajcár) s minden nap legalább tizenkét négyhasábos oldalon jelenik meg. Az Est szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VII., Miksa-utca 8. (Athenaeum palota).

BORSZÉKI

az ásványvizek királya, angolkór és véré-szegénység ellen páratlan gyógyszer. Mint üdítő és hűsítő ital a legelső minden vizek között.

Főraktár: Fratelli TAUSZ cégnél. Telefon: 186, és GILLIAM G. fűszer és csemege kereskedő „Adria” palota. Telefon: 990.

MÜSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ
BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNY VIZ
ÜDÍT - GYÓGYIT

Vese- és hólyagbajoknál, a vemedence idült hurutjainál, húgykő- és fővény képződésnél, a légutak és a kiválasztós szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának bizonyult. Orvosilag ajánlva. Fiumei főraktár FRANC JÉCHEL, cégnél.

1000 korona fizetéssel óvadékképes felügyelőt keresek illemhelyeimhez. Szerelőt vagy más iparost; nyugdíjasok előnyben. Ajánlatok május 10-ig László Ferenc nyilv. illemhelyek vállalatához Budapest Rakóczy út 3.

Vasuti vendéglő

a pályaudvaron a város közvetlen közelében szép kerthelyiséggel. Kifogástalan konyha s közvetlen termelőktől berzett borok. Számos látogatást kér

Kass Gusztáv
vasuti vendéglős

Olcsó hus!

A Vicolo Germania I. sz. alatt, valamint a régi vásárcsarnok 24-26 számú rekeszében naponta friss marha, borjú és disznóhús a legkiválóbb minőségben méretik ki.

Magyar tulajdonos! Magyar kiszolgálás!

NOXIN

A LEGJOBB
CIPŐ-
KRÉM

NOXIN

A hölgyek tudják legjobban

mily fontos a
szép, üde arcz

mily hatalmas és kincs az, mily előnyökben részesül egy szép nő. Szépnek lenni azonban nagy feladat, nem elegendő, hogy valaki csinos, fess és kedves legyen, hanem a legfontosabb, hogy az arczbőre tiszta legyen. A nők tudják ezt és ezért nagy gondot fordítanak az arczbőr ápolására, a szépség fenntartására és emelésére.

A FÖLDES-féle
Margit-Crème

az egyedüli szer, mely 5-6-szori használat után eltávolít kiütéseket, pattanásokat, szepőket, májfoltokat és az arczot fehériti, üditi és fiatalítja. A Földes-féle Margit-Crème teljesen ártalmatlan. Páratlan és csodás arcz-szépítő és a szépséget megőrző hatását pedig fényesen bizonyítja, hogy a Wienben rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits u. Schönheits pflege” nagy aranyérmét és díszoklevelet nyert.

Kapható az egész világon. Tégelye 1 korona.

Készíti és postán küldi:

FÖLDES KELEMEN gyógyszerész ARADON.

Kapható Babio Hinkó, Catti György, Ernesto Benco drog., Prodam Johan, Franco Prodam, Jechel Francesco drog., dr. Mizzan Adorján, Pavaio Fratelli dr. gyógyszertárakban.

Mosóda és vasaló intézet
Fiume, Via del Ponte I.

(volt Waldmann féle).

Különlegesség: Gallérok és kézelők a kedvelt budapesti fényvel. Pontos és gyors kiszolgálás. Jutányos árak. Külön vegyítiszító osztály. Szíves támogatást kér ROLICH FERENC mosóda tulajdonos.

„OLLA”

bebizonyíthatólag a legjobb higién. Gummi különlegesség „Olla” Gummi Képz. Wien II, 297 Praterstr. 57.

„OLLA” kapható minden gyógytárban és jobb drogeriában 2 évi jótállással.

VÁLOGATOTT MINTAGYŰJTEMENY TUCATJA K. 5.-

„Olla”-t több mint 2000 orvos mint a legmegbízhatóbbat ajánlja. Mindent kapható. Érd. árjegyzék ingyen.

KING EDWARD

önborotváló készülék.

Sérülés kizárva!

A világ lepraktikusabb borotváló készüléke. Bársony puha borotválkozás minden előismeret nélkül. 1908-1909. évben 100.000 darabnál több kelt el. Fényes elismerő levelek a társadalom minden köréből. Kösörültetés és leuhzás már nem a borotválkozó költsége. Garantálás. Visszavétel. Komplet és kiválóan finom kivitelben kor. 9-75. Portó 45 fillér.

Övadjunk utánzatoktól. Viszontelárusítók keresetnek. Rendeljen még ma: KING EDWARD SAFETY RAZOR Comp. CHICAGO egyedüli Kontrahense **JAQUES BALOG WIEN** II 298 Praterstrasse 75.

Szőlősgazdák!

Homokon és kötött földön. Aki borait mindenkor jó áron és hamar akarja eladni, ültessen Delaware szőlőt szántóföldekre is, és ha a hiányzó tőkét ezzel pótolja, az ilyen vegyes bor oly finom lesz, hogy drágán és hamar elkel.

Ezt bizonyítjuk, kik már termeljük és bizonyítják a nagy borkereskedők, a kik 60-80 koronáért is megveszik hektóját, ha százezer hold ilyen termene is. Permetezés nélkül a múlt évben is perennospórától mentes nagy termést adott (holdanként 35 hektó).

Vesszöröl **ÁRJEGYZÉK** ingyen és bérmentve. **NAGY GÁBOR** szőlőnagybirtokos KOLY Biharm. Posta, távirda és távbeszélő állomás. Levelezés magyar, román, horvát, szerb és német nyelven.

Tükör- és képrámákat készít és mindennemű

aranyozó-munkát

vállal **Kunasz Erich - Fiume** Via Remai I. Kívánatra mintákkal házhoz jövék.

Adria szálló és étterem

Adamich és Adria utca Fiume Zmaic palota

A város központjában a hajóállomás közelében. Kenyelmesen berendezett szobák tengeri kilátással, fürdővel és vilányos világítással.

Kitünő német és olasz konyha.

Hamisítatlan borok. Elsőrangú sör.

Tulajdonos: de Negri Tranquillo.

SPERBER JÓZSEF

KÁRPITOS ÉS DISZÍTÓ

Via Fiumara 14 - Fiume - Via Fiumara 14.

Elvállal mindennemű kárpitos és diszító munkát. — Rajz vagy saját tervezés után készített munkáért garanciát vállal.

Költségvetés és tervezetek ingyen.

Minden a kihordás vagy szétküldés körül felmerülő panaszt telefon vagy levelezőlap útján szíveskedjenek nekünk bejelenteni.

Nagy feltűnést

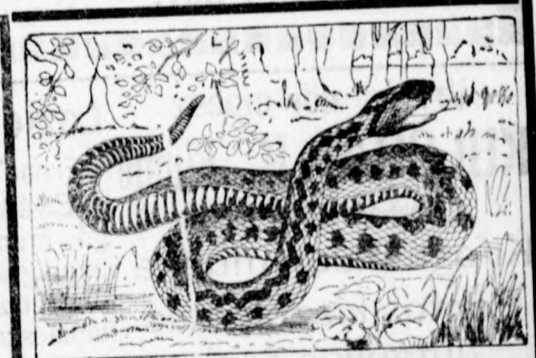
kelt orvosi körökben a keleti

EVOE-HAJVIZ

feltalálása

EVOE olyannyira hat a hajgyökere, hogy 8 nap alatt feltűnően fej és szakállhaját növeszt, ott ahol ez egyáltalában lehetséges. Fejkorpa és hajhullás jótállás mellett megszűnnek. EVOE-től minden haj hosszú és sűrű lesz. EVOE ösz hajnak fokozatosan visszaadja eredeti színét. Egy (több óra elegendő) nagy üveg EVOE ára K. 5.—, 3 üvegé K 12.— Fehér, finom és gyengéd bőrt, amely szepőktől, mitesszerektől és izzadmányoktól ment, a következő teljesen ártalmatlan szerektől nyertünk: EVOE-szappan drbja K 1.—, EVOE-crème tégeyenként K. 2.— és K. 4.—, EVOE-puder (fehér, rózsaszínű és crème) 2 és 4 koronás dobozokban, stb. Szétküldi utánvétellel, vagy a pénz előzetes beküld. ellenében

BALOG JAQUES
WIEN, II. 562. Praterstasse 57.

Csak néhány napra látható a Scoglietton

Nagy Állatsereglet

a forró égöv legritkább vadállataival. Előadások d. u. 5 órakor. — A vadak etetése este 8-kor. Számos látogatást kér.

A tulajdonos.

Catti György utóda

cs. és kir. udvari szállító

GYÓGYSZERTÁRA

a városi torony mellett.

Ajánlja magát minden orvosi rendelés azonnali és exakt elkészítésére. Kapható minden gyógyszerészeti különlegesség, gyógyszappanok, az összes ásványvizek, toalettcikkek és szépítőszerek stb. stb.

::: Lussingrande :::
Hungária Penzió

Magyar ház modern komforttal. - Napi ellátás 6 korona. - Kitűnő konyha.

Tulajdonos:
özü. Seress Imréné.

LUSSINGRANDE

PENZIÓ VILLA PUNTA

Egész éven át nyitva. - Saját tengeri fürdő. - Modern kényelem. - Elsőrendű konyha.

Magyar tulajdonos.

FLORIÁN KÁVÉHÁZ

VELENCE Szt. Márkus-tér.

Elsőrendű kávéház. Az idegenek találkozó helye.

Kitűnő fagyalt alla napoletana. Tea, kávé, csokoládé, cukrászsütemények stb.

Előzékeny kiszolgálás.

QUADRI KÁVÉHÁZ

VELENCE, Szt. Márkus-tér.

Csokoládé, tea, cukrászdai frissítő italok, likörök és finom borok.

A Velencét látogató magyarok találkozó helye.

PAPP RUDOLF DROGÉRIÁJA

NAGYBAN! : FIUME, VIA DELLE PILE 2. SZ. : KICSINYBEN

Mindenemü droguista-cikk, vegyszerek, kén, szulfát stb. közvetlen behozatala. Ásványvíz-raktár. Nagy választék illatszerekben, szivacsokban és egyéb toilette-cikkekben. Festékek, ásványneműek, szobafestő-matricák, fényképészeti cikkek.

Ingyen sötétkamra.

MIRKOVICH M. nagy butorraktára, saját kárpitos-műhelyvel
Via Porto I-3-5 sz. : FIUME : Via San Vito 4-5 sz.
Nagy raktár Susák-Pecsinén.

Mindazon vevőknek, akik butorokat és kárpitos munkát akarnak vásárolni, mátlól fogva nagy árleszállítást adok. Elsőrendű szekrények 1 ajtóval, fiókkal azelőtt 44, most 36 kor. Ugyanaz két ajtós, fiókos azelőtt 54, most 46 kor. Matrac tengeri füvel 1 személy részére 13, most 11 kor. Ruganyos ágybetét 1 személy részére 18, most 14 kor. Ugyanaz két személy részére 28, most 20 kor. Ágyak 15, 18, 20, 24, 32 stb. koronáért.

Házasulandók, valamint villák és szállók részére nagy választék öt százalékos engedménnyel.

STOICOVICH E.

: „APOLLÓ” vendéglője :

FIUME, DEÁK KORZÓ 20. sz.
(a pályaudvarral szemben).

Elsőrendű magyar borok.

Kőbányai polgári sör.

Kizárólag magyar konyha.

Havi előfizetések elfogadhatnak.

Magyar gazda. - - - - -

- - - - - Magyar kiszolgálás

ORIENTALE KÁVÉHÁZ VELENCE

nagy bar-ral és tágas söresarnokkal egyesítve.

Riva degli Schiavoni, a Lidóra induló vaporettok állomásával szemben.

Egyetlen modern kávéház és bar Velencében.

Az egész házat magába foglaló, e célra épült elegáns helyiségek a lagunákra néző gyönyörű tetőtérasszal. - Kitűnő fagyaltok és frissítő italok. - Kifogástalan kiszolgálás minden nyelven. - Mérsékelt árak.

::: Az idegenek találkozó helye. :::

Estéknként orkesztrális hangverseny.

Csütörtökön és vasárnapon délutáni hangverseny 3 órától 6 óráig.

Vajda János

uri és női szabó

::: Fiume ::: Corso :::

Figyelmébe ajánlja a n. é. közönségnek ujonnan érkezett női és uri szövet-ujdonosságait.

Kitűnő szabás!

!! Elsőrendű fővárosi munkások !!

Mérsékelt árak!

Varieté Hotel Susák

Estéknként elsőrendű művészi erők fellépte.

Minden hó 1-én és 15-én új műsor.

Belépti díj 1 kor. - Kezdeté 9 órakor.

Host G. M. drogériája Fiume

Via Molino 3. Braida.

Droguista, orvosi és sebészeti cikkek, olajfestékek és poralaku festékek, ecsetek, kefék, szivacsok, fénymáz, tea, rum, cognac stb. nagy raktára. Nagy választék illatszerekben, szappanok, tűzijátékszerek és képrámákban. BORERO CIPÓCRÉM, Parkett fénymáz!

Uri és női cipész KULCSÁR K. Fiume

a kórház előtti téren.

Kifogástalan munka.

Pontos kiszolgálás.

Jutányos árak.

Magyar borbély és fodrász

Fiume Via Germania 46. sz.
a pénzügyöri kaszárnya fölött.

Teljesen újjáalakítva és a legnagyobb kényelemmel berendezve.

Pontos, tiszta kiszolgálás.

Tulajdonos: BELLAI JÁNOS.

Lazić Dušan vésnök

Fiume Deák Korszó 30 sz.

Elvállal minden e szakba vágó munkát, u. m. fehérnemű monogramozáshoz szükséges betű metszést ezüst acél és réztáblácskák metszését, irógép tisztítást s javítást. Levelező-lap hívásra házhöz jövök.

Mindenemü matt és fényes fényképeket

nagyításokat élltnagyságig, modern levelező-lap képeket készít mérsékelt áron a Kovacich műterem vicolo Ospedale (a Hungaria mellett).

SIKOS és GANG

Fiume, Via Risorta 8. szám.

Épület-műlakatos és vasszerkezeti műhelye.

Specialisták:

modern épületfelvasalási munkákban.

Uri és női cipész

KOLLER FERENC

Fiume, Deák korszó 20. szám, az állomással szemben. Specialista amerikai és francia cipőkben. Pontos kiszolgálás, jutányos árak.

KÉSZ RUHAÜZLET

„ALLA CONVENIENZA“

Fiume Via Riva 6.

Óriási raktár kész férfi, fiu- és gyermek-ruhákban.

Uri fehérnemű, ingek, gallérok, kézelők, nyakkendők, esernyők stb.

Igen mérsékelt árak!

STANFLIN ANTAL butorraktára
FIUME - Via Municipio 311 - FIUME

Óriási választék modern luxusbutorban, vas- és rézbétorban, igen jutányos áron.

• • Saját kárpitosműhely. • •

• Telefon 866. • Telefon 866. •

Mardegani Gius. Droguista

Fiume Deák korszó 28 a De la Ville épületében Droguista cikkek, vegyszerek, festékek, fénymáz, ecsetek, illatszerek, orvosi szerek és mindenféle szappan nagy raktára. Mauthner Ödön féle magvak. Rum, cognac, tea, csokoládé, kakao stb. Saját padló-fénymáz gyár.